

levenseinde

Aan de grenzen van het leven,

Evert van der Veen;

uitg. Kok, Kampen, 2016; ISBN 978 90 435

2744 6; 287 blz.; € 34,50;

Als de schaduw valt, dr. P. C. Hoek;

uitg. Den Hertog, Houten, 2016; ISBN 978 90 331

2751 9; 110 blz.; € 11,90.

Ds. Evert van der Veen: God komt niet als het verlossende antwoord op alles wat er in ons hart omgaat.

Ware bondgenoot is

tekst Gert de Looze
beeld uit besproken boek

Een ramp die het leven verandert, een ernstige ziekte, beperking, eenzaamheid, ouderdom of de worsteling met geloven in God. Voor mensen die dergelijke „grenservaringen” kennen en zoeken naar een geestelijk anker, schreef ds. Evert van der Veen "Aan de grenzen van het leven".

De predikant binnen de Protestantse Kerk in Nederland typeert zijn boek als een gerijpte vrucht van stilstaan bij onze menselijke grenzen. Hij belicht ze vanuit de overtuiging dat vrienden en familieleden door God aan Zijn eeuwige overkant worden

opgevangen en in Zijn Naam voor altijd zijn geborgen.

De hoofdstukken dragen titels als "Onderweg als kwetsbaar mens", "Danken in ons broze bestaan", "Alles is voorgoed gedaan" en "Meer zien dan sterven alleen". Ds. Van der Veen mediteert over deze en andere thema's aan de hand van Bijbelteksten. Daarbij ruimt hij veel plek in voor menselijke gevoelens en relaties.

Zo schrijft hij in een meditatie over Job: „De ware bondgenoot is vaak een lotgenoot.” Voor het opruimen van blokkades neemt hij de ontmoeting tussen Jakob en Ezaü als voorbeeld.

Toenadering

De grenservaringen worden ook

verwoord in gedichten van onder anderen Willem Barnard, Kees van Duinen, Muus Jacobse, Inge Lievaart en Vasalis, en in liederen uit het Liedboek voor de Kerken. De auteur gebruikt daarnaast teksten van „theatermens” Herman van Veen en artiest Bram Vermeulen.

Als God Zich afwendt, rest geen enkele vorm van contact, schrijft de predikant. „De toenadering dient van boven te komen, bij God vandaan.”

Ds. Van der Veen: „God komt niet als het verlossende antwoord op alles wat er in ons hart omgaat, maar Hij is wel het baken dat op en neer deint in de branding, fel bewogen door het woelige water en toch betrouwbaar op z'n plaats.”

vaak een lotgenoot

In het lijvige boek staan tientallen foto's van de hand van ds. Van der Veen. Bij de uitgave is een cd gevoegd met delen uit cantates van Bach en werk van enkele van diens tijdgenoten, uitgevoerd door het kamerkoor en ensemble Ars Musica onder leiding van Patrick van der Linden.

Bewogenheid

Ook dr. P. C. Hoek staat stil bij het levenseinde. Wie ernstig ziek wordt, ervaart dat de schaduw van de dood over zijn leven valt. Degenen die om hem heen staan, zoeken naar een goede manier om hem te steunen. De predikant, docent praktische theologie aan het Hersteld Hervormd Seminarie, wil hen tot een hand en voet zijn.

Hij schreef in 2009 "Leven in de schaduw van de dood". Hij bewerkte de meest praktische hoofdstukken uit deze studie over het bijstaan van ernstig zieken en stervenden en bundelde ze in "Als de schaduw valt".

In laatstgenoemd boek schenkt dr. Hoek aandacht aan geestelijke en praktische vragen, aan de vrees, de verlegenheid en de vreugde die een periode van ernstige ziekte met zich meebrengt. Zaken die hij doordenkt in het licht van de Bijbel, onder meer door te wijzen op de bewogenheid van de Heere Jezus.

Luisteren

Het meeleven met zieken vraagt volgens de predikant om voorzich-

tigheid, geestelijke fijngevoelheid en oprechte interesse. Dit houdt ook in dat we naar onszelf luisteren en eerlijk aangeven wat we zelf pijnlijk vinden. Moeilijk vragen, bijvoorbeeld over hoop of wanhoop bij de zieke, mogen we niet uit de weg gaan. De Heilige Geest gebruikt mensen om geestelijke nood te lenigen.

Dit boekje van dr. Hoek biedt veel stof tot overdenking. Op iedere bladzijde zijn praktische handreikingen te vinden die bijdragen aan een echte ontmoeting. Oprechtheid in die ontmoeting leidt ertoe dat de zieke of stervende en zijn naaste samen luisteren naar het Woord van zonde en genade, van oordeel en vrij spraak.